

Ob 20-letnici papeštva Leona XIII.

Povsodi je zavladovalo veliko veselje, ko je dne 20. februarja 1878 naznanila iz Rima telegrafična žica vesoljnemu svetu, da je naslednikom sv. Petra izvoljen ključar sv. rimske cerkve, 68-letni kardinal Joahim Pecci. Novi namestnik Kristusov na zemlji si je nadal ime: Leon XIII. Dne 3. marcija istega leta je bil slovesno kronan in verniki po celem svetu so prosili Stvarnika, da bi mu dal vladati dolgo let njegovo sv. cerkev. Bog je uslišal njihovo prošnjo.

Ravno danes je prešlo 20 let, kar je bil za papeža kronan Leon XIII. Po celem svetu zopet vlada radost in veselje, oči vsega krščanstva se obračajo v Rim. In óndi sedi na prestolu še isti blagi, sivolasi starček Leon XIII., poglavar vesoljnega krščanstva. O slava Ti danes, Leon mogočni! O slava Ti, »luč z nebá!« Ponižno se Ti poklanjamo in prisrčno Te proslavljamo té trenutke med drugimi tudi mi, slovanski rodovi, zlasti mi verni Slovenci. Blagoslovaj nas, blagoslovaj naše slovanske brate, da bi nas vse enkrat vezala ljubezni vez do Tvojega prestola! —

Ob takó slovesnem dnevu hočemo omeniti danes nekatere vrline današnjega slavljenca na političnem in socijalnem polju. Ob nastopu vlade Leona XIII. so bile žalostne razmere zlasti v Nemčiji in Franciji. V Nemčiji še ni bil popolnoma pojenjal kulturni boj, katerega je bil uprizoril prekanjeni Bismarck, lepa Francija pa je bila pod uplivom Gambette, čegar paróla je bila: »Cerkve je naša sovražnica!« Toda po prizadevanju Leonovem je v Nemčiji pojenjal kulturni boj in katoliki so prišli do velike veljave. In dandanes je v nemškem državnem zboru odločilen »katoliški centrum«, ki šteje okrog 100 poslancev. Dá, papež Leon XIII. so prišli v Nemčiji do tolikega zaupanja, da so po nasvetu nemške vlade posredovali med Nemčijo in Španijo radi nekih otokov. Na Francoskem je umrl Gambetta in nastale so boljše razmere do papeža, čeprav se vlada ondi liberalizem in framasonstvo. Zlasti se papež že dalje časa trudijo, da bi združili francoske katolike, republikance in monarhiste, v jedno mogočno stranko. Bog blagoslovi njihovo delo tako, kakor v Nemčiji, potem bo postala ponosna Francija pač zopet »biser krščanske Evrope!«

Tudi razmere v Rusiji so se ublažile do sv. stolice, zlasti pod mladim, a vrlo modrim carjem Nikolajem II. O Bog pripelji té naše severne brate zopet v naročje sv. katoliške cerkve! I z drugimi državami, krščanskimi in nekrščanskimi, so sv. oče v prijaznosti.

Povsodi se trudijo za napredek krščanskega življenja, ustanavljajo škofije, misijonske postaje in sole. Zato pa jih tudi cel svet spoštuje, kar kažejo premnogi vlaki, ki iz vseh krajev svetá drdajo v Rim in vozijo potnike, da se poklanjajo sv. očetu. To kažejo tudi bogata darila, ki so jih prejeli od vernikov in vladarjev povodom šestdesetletnice mašništva letos dné 1. januarja, povodom petdesetletnice škofovstva in ob drugih prilikah. Le razmere v Italiji se niso nič izpremenile. Papež so še vedno kakor so bili, ujetnik v vatikanskej palači. Tudi v Avstriji so stare razmere ostale, le upeljava civilnega zakona na Ogerskem jim je napravljala veliko žalost.

Zlasti pa so sedanji papež velik prijatelj nižjega ljudstva, kmetov, delavcev itd., kar kaže prelepa okrožnica na korist delavcem in obrtnikom z dne 25. maja 1891, in pismo do Belgijcev z dne 10. julija 1895. V teh dveh in drugih enakih pismih kažejo papež, kako naj bi se preobrazila sedanja družba, kake razmere naj bi bile med delavci in delodajatelji in narobe. Ko bi se ti nauki in nasveti sv. očeta v dejanju izpolnili, bi kmalu zavladovala zadovoljnost in mir med ubogim delavskim ljudstvom. Socijalni demokratje bi prišli ob vso veljavo in bi jo morali popihati tja, odkoder so prišli. Toda to je hudo, ker se imenitna posvetna gospoda in razni, zlasti judovski bogataši in milijonarji ne zmenijo za nauke sv. očeta. Pač »srečni vsi bi bili, — Ko kruh delil bi z bratom brat — S prav srčnimi čutili.« (S. Gregorčič).

Poslednjič moramo še omeniti, da so Leon XIII. tudi velik prijatelj Slovanov. To kaže zlasti imenitna okrožnica z dne 30. septembra 1880., v katerej vesoljne cerkvi nakladajo dolžnost, da časti slovanska apostola, sv. Cirila in Metoda. Brezmejno veselje je vzkipelo radi tega po slovanskem svetu; iz hvaležnosti zató so se avstrijski Slovani sli osebno zahvaliti in pokloniti sv. očetu. Prvi za papežem v Rimu, ki ima oblast čez vse misijone, je Slovan, preimnitni kardinal Ledóchowsky; tudi diki Jugoslavijske, prvz. djakovskemu škofu Strossmayerju so papež zelo naklonjeni. To svojo naklonjenost do Slovanov pa kažejo tudi ob raznih prilikah.

Pred nekaj leti je bil v avdienci pri njih v Rimu mladi hrvaški učenjak dr. Luka Jelić. »Katerega naroda si, moj sin?« ga vprašajo papež. »Slovan sem, sv. oče«, jim odgovori. Tedaj zažare oči sivolasemu starčku Leonu XIII. in z resnim povdorkom mu reko: »Moj sin, jaz ne bom učakal, pač pa utegneš ti, ker si še mlad, ko se bodo izpolnile besede: Slovani bodo ali premladili Evropo ali jo pa uničili.«

Bog naj ohrani torej še dolgo slavnega Leona XIII. v blagor krščanskim rodovom na zemlji!

Cesarjeva petdesetletnica in Slovenci.

(Konec.)

V prvi vrsti potrebujejo pomoči in zakonitega varstva v smislu zdrave krščanske socijalne reforme v okviru obstoječega družabnega reda eminentno produktivni stanovi, za katere je vedno zavzeto Vaše veličanstvo.

Žalostna prikazen gospodarskega propada kmečkega, obrtnega in delavskega stanu v posameznih deželah je vedno rastoče izseljevanje.

V največji nevarnosti je obstanek kmečkega stanu, ki tvori veliko večino avstrijskega prebivalstva ter je najtrdnjša podlaga državnemu redu.

Zato se trdno nadajamo, da se bode brez odloga nadaljevala akcija, ki meri na združno organizacijo v povzdigo kmetijske produkcije.

Obrtni stan, ki je važen faktor v socijalnem in gospodarskem življenju, hira in propada vsled novih produkcijskih razmer. Da se vzdrži v trdem boju za obstanek, je nujno potrebna revizija obrtnega reda, temeljitejša strokovna izobrazba in izdatnejša podpora obrtnim zadrugam.

Z ozirom na rastoče delavsko gibanje treba je posebno pozornost obračati delavskemu stanu, kateri opravičeno zahteva primerno reformo zakonitih določil glede zavarovanja za slučaj bolezni in proti nezgodam ter zavarovanje za starost.

Vsak nadaljni korak v prosep industrije in trgovine, ki sta velikega pomena za skupni gospodarski organizem, bomo z veseljem pozdravili, kakor tudi potrebni razvoj prometnih sredstev.

V tem oziru upamo, da se prične kmalu graditi železnica, ki bode vezala severozapadni del države preko Kranjske s prvim drž. primorskim trgoviščem v Trstu.

Priznavajoč koristi splošne ljudske izobrazbe, vede in umetnosti iskreno želimo, naj bi šolstvo ustrezalo potrebam različnih narodov in dežel, vzgajalo mladino v versko-nravnem duhu ter usposobilo zarod, da se obstoječi družabni red mirnim potom brez prekucij preosnuje v duhu krščanske pravičnosti, ublažijo nasprotja med gospodarsko

Listek.

Pri Leonu XIII.

Bilo je dne 6. grudnia 1890. Tako željno in hrepené se nisem nobenega dneva pričakoval. V Vatikan gremo, Leona XIII. bomo videli! Srce, raduj se! Namestnika Kristusovega gledati — ni-li to sreča in čast? Kakó težko je bilo pričakovati onega jutra, onih blaženih trenutkov, ko bom zagledal častitljivi obraz Leona XIII!

Odbilo je osem. Iz Vatikana, od Sv. Petra sem, zapel je slovesno doneči zvon. Pojdim, čas je že! Na ulicah ljudij kar mrgoli. Na angeljskem mostu je gnječa, da se človek komaj prerije skozi hiteče množice. Solnce, ljubo solnce v cvetoči Italiji, ki sije tako nepopisno lepo, izlivalo je svoje zlate žarke oni dan posebno ljubeznivo čez Rim. In »jasno nebo italijansko«, mi je blestelo, kakor da bi zrl v prozoren demant. Kupola Sv. Petra, v nebo kipeča, zdela se mi je takrat posebno veličastna. Rad bi jo gledal občudovaje — toda naprej, mudi se!

Že smo pred Vatikanom. Pred nami stojé švicarski vojaki v črnorumeni opravi. Lepe postave, krepki junaki, braniki sv. očeta. »Na

desno!« veli nam prijazni častnik, z roko nam pot po stopnicah kazaje. In sli smo v prvo nadstropje v kapelo, o kateri je že spisana marsikatera knjiga; Sikstinska kapela se ji pravi.

Tu čakamo. Tu sem pride Leon XIII. Napovedan je bil takozvani veliki konzistorij, v katerem sv. oče slovesno proglasijo, v pričo preobitega ljudstva, nove kardinale. Kdor le more, skuša dobiti vstopnico za tako svečanost. Isti dan radovednim udeležencem ni bilo števila. Sikstinska kapela je bila prenapolnjena, a ravno tako vse velikanske sobane, skozi katere se bode pomikal sprevod sv. očeta.

Vse koprni, zagledati papeža. Kaj nam mari druge posebnosti v Vatikanu. V Sikstinski kapeli so čudapolne slike, slavnejših nima ves svet, a takrat se na nje ni nikdo oziral. Takrat nas je dvigalo drugo hrepenenje, vse druge ozire in zanimivosti v stran!

Čuj, kaj-li doni? Fanfare so dolge trobente, s kojimi naznanjajo enoglasno papežev prihod. Neki poseben, slovesen glas je to. Doni vedno močnejše, čuje se že gromoviti »Evviva« (živio!), s katerim oduševljene množice papeža pozdravljajo. Še nekaj trenutkov in v kapeli se prikaže na visokem prestolu Leon XIII., z viharinimi »Evviva«! burno pozdravljen. Nesejo ga na prestolu, (kakor je to pri papežih običajno), čisto blizu

nas. Priklanja se, zahvaljuje se za srčne pozdrave. Stopi iz prestola; brzim korakom gre proti sedežu, ki je zanj pripravljen. Množice utihnejo, kdor more, poklekne. Leon dvigne roki in blagoslovi svoje udane vernike. O koliko očí se je od veselja porosilo, koliko src neizmerno zradostilo! Zdaj vidimo Leona XIII., sv. očeta.

Zdi se mi, da hočeš vprašati, kakšen pa je? Milo se nam je storilo, ko smo ga videli. Slaboten starček, silno slaboten! Nekdaj je bil lepe, ravne, vitke postave, srednje velikosti. A visoka starost ga je upognila, srebrnobeli lasje obdajejo glavo. Obraz je upal, čisto blede, vsakdo bo rekel: Tega moža skrbi grozno tarejo. Ugonobil se bo. Nikdo ne bi mislil, da biva v tem rahlem, tako oslabelem telesu tako velik duh, da v njem plamti še ogenj, kakor v mladeniču, ki odpotuje hlabro v daljni svet.

Vendar tudi to častitljivo telo se še starosti upira. Nekaj posebnega še diči Leona, da moramo reči: še ni starček. Kadar gre ali poklekne, gibljejo se mu noge, kot bi bil še mlad duhovnik; kadar govori, čuje se glas polnodoneč in krepek, kot bi bil še v cvetu svojih let, in kdor mu pogleda v oči, meni, da vidi otroka, tako svetle in živahne so še.

Leta 1885. si je že Leon sam zapel mrtvaško pesem. Glasi se:

močnejšimi in slabejšimi ter povzdigne vsestranski blagor širokih krogov prebivalstva.

Z ozirom na težka davčna bremena revnejših ljudskih slojev je potrebna časa primerna preosnova davčnega sistema in pristojbin in odškodnina občinam za izvrševanje raznih poslov v prenesenem delokrogu.

Sedanja izredno slovesna prilika pa nam daje pogum, da Vašemu veličanstvu tolmačimo čustva in želje celokupnega slovenskega naroda ter govorimo tudi v imenu izvenkranjskih Slovencev, kateri vsled neugodnih jim razmer ne morejo stopiti pred prevzvišeni vladarski prestol.

Božja previdnost je privedla mali slovenski narod pod mogočno okrilje Habsburškega orla ter ga priklenila z nerazrušnimi vezmi zvestobe in udanosti do presvetle vladarske rodovine, da ni utonil v šumečih valovih političnih in narodnih bojov, temveč se povzdignil do narodnega življenja in zavesti svojih pravic do obstanka.

Vzlasti pod modrim in blagim vladarstvom Vašega veličanstva so se raztrgale one spone, katere so ovirale razvoj slovenskega naroda, da se je med Slovenci začelo razširati in ukoreninjati ono blagodejno čustvo, ki vspodbada in osrčuje vsak narod k požrtvovalnemu in vstrajnemu delu za višje namene človeštva po načelih, katere je Bog zapisal narodom v srca.

Slovenci pa, ki bivajo izven Kranjske na Štajarskem, Koroškem, Primorskem in v Istri in tvorijo večino slovenskega naroda, še danes niti približno ne uživajo narodne enakopravnosti v šoli, uradu in javnem življenju, katero jim jamči člen XIX. državnega temeljnega zakona.

Slovenskemu jeziku so vzlasti na Koroškem in Primorskem zaprta vrata celo v ljudske šole, tako da se leto za leto v obmejnih slovenskih pokrajinah mladina odtuja svojim slovenskim roditeljem. Brezozirno izrabljajo narodne večine v izvenkranjskih pokrajinah svojo moč z očitnim namenom uničiti individualnost — slovenskih manjšin.

Vzpričo teh razmer je slovensko ljudstvo prišlo do prepričanja, kateremu se pridružuje tudi deželni zbor kranjski, da si ne pripori preje svojih narodnih pravic, nego da se vse slovensko ozemlje združi v jedno upravno celoto; želimo, da dobi za svojo mladino slovenske ljudske in srednje šole ter slovensko vseučilišče z bogoslovno,

pravoslovno in modroslovno fakulteto v Ljubljani. Le dobra narodova vzgoja na podlagi materinskega jezika in verskega prepričanja, zlasti v ljudski šoli, omogočuje in pospešuje vsakemu narodu duševno izomiko in gmotni napredek, jamči narodni obstanek, odpira vire novih močij v korist in slavo skupne države ter utrjuje ljubezen do vladarja in domovine.

Vaše cesarsko in kraljevo apostolsko veličanstvo!

Ponavljamo iskreno željo, da se ublažijo nasprotja raznih narodov v državi, ter prosimo vsemogočnega Boga, da ob petdesetletnici vladanja Vašega veličanstva vsi narodi kot bratje stopijo pred ces. prestol ter svojemu najboljšemu očetu v zahvalo za mnogoletno ljubezen in skrb poklonijo narodno spravo kot dar.

Srca darova obračamo do neba z gorečimi prošnjami, da Bog ohrani predrago življenje Vašega veličanstva še mnogo, mnogo let v slavo veliki državi v srečo in blagor vseh njenih narodov.

Bog blagoslovi Avstrijo! Bog živi in ohrani Vaše veličanstvo!

Politični ogled.

Avstrijske dežele.

Dunaj. Nj. veličanstvo svetli cesar se jutri vrnejo iz Budapešte. — Parlamentarna komisija državnega zbora se snide prve dni prihodnjega tedna, državni zbor pa bržčas dne 15. marca, da zvoli delegate, ki se v Budapešti zberejo koncem aprila. — Vedno se slišijo glasovi, da Gaučevo ministerstvo v kratkem odstopi.

Češko. Ko je deželni maršal govoril v deželnem zboru o cesarjevi 50-letnici, so vsi poslanci stali, samo Wolf, ki je spet po svoje tulil, in njegovi 4 tovariši so obsedeli. — V soboto so vsi Nemci dali dež. zboru slovo, ko se je začela adresna razprava.

Štajarsko. Če Ljubljanci, kakemu nemškemu dijaku pokažejo kriv prst, potem vse nemštvo zakriči. In zoper nedolžne Ljubljance se je graški mestni svet izrekel prav surovo.

Kranjsko. Slov. deželni poslanci so vsprejeli Žitnikov adresni načrt razun točke o zedinjeni Sloveniji. — Dež. zbor je obljubil za slov. vseučilišče 250.000 gld., nato se je dne 28. febr. zaključil.

Primorsko. Za vso Goriško se ustanovi mizarska zadruga. — Tržaški deželni

zbor je glavni pismeno zaključil. — Lahki si želijo svoje vseučilišče v Trstu.

Ogersko. V spomin na postavbe 48. leta se ustanovi narodni praznik na dan 11. aprila. — Po vseh koncih in krajih preganjajo socialne demokrate, ki šuntajo kmete, ali to bo malo pomagalo. — Za Zolo so madjarski framasoni nabrali nad 30.000 gld.

Vnanje države.

Rim. Sv. očetu so ob 20-letnici vladanja naš svetli cesar častitali; na to so sv. oče podelili blagoslov našemu cesarju in vsej vladarski hiši.

Francosko. Po Zolini obsodbi je zbornica poslancev skoro enoglasno izrekla zaupnico ministerstvu. Židovi so spet pogoreli!

Nemško. Žid Nataniel Rotsild je dobil od cesarja pruski kronin red. Za kake zasluge? — Ako državni zbor ne vsprejme predloga o povečanju mornarice, se bojdja razpusti.

Grško. V soboto zvečer sta dva lopova šestkrat ustrelila na kralja Jurija, ko se je peljal s sprehoda, ne da bi ga zadela. Pač pa sta ranila enega vojaka in oba konja. Vse pošteno ljudstvo je vsled tega razjarjeno. Enega lopova so že prijeli.

Cerkvene zadeve.

Knezoškofu Jakobu v slovo!

(Iz Ljubljane, koncem svečana).

„Ecce, sacerdos magnus!“

Bridka žalost je zavládala po kranjski deželi, ko se je v adventu raznesla novica, da zgubimo svojega ljubljenejšega višjega pastirja, ker pojdejo za knezonadškofa goriskega. Stopila so nam pred oči vsa dela uzornega apostolskega moža, s katerimi je v 13 letih svojega vladanja med nami našo deželo vso prenovil in pomladil. Vsakdo je upal, da pojde tako še nekaj let naprej, a kar nakrat se zasliši glas: »Knezoškof nas zapusti!« Ne morem opisati čustev, ki so navdajale mnoga srca takoj v prvih hipih, ko se je ta novica zvedela.

A previdnost božja tako hoče, in njej se moramo ukloniti. Dovolj, dragi »Slov. Gosp.«, da po tebi naznanim slovenskemu svetu, koliko se imamo Kranjci zahvaliti prevzvišenemu g. knezoškofu, katerega nam je dala zelena Štajarska. Saj s tem poveljaš jednega najblajših, najvrednejših svojih ožjih rojakov!

Novica svet prošine, že Leon je umrl,
Vladar že svete cerkve, zatisnil je oči;
Novica druga svet prošine, njegov naslednik
Na rimskem že prestolu, vladar zdaj nov sedi.

Te vrstice smo takrat poznali. Marsikdo bi moral reči: Čudno, da se niso izpolnile.

A ko se papež v konzistoriju dvigne iz prestola, ter zapoje s krepkim glasom slavospev »Veni sancte Spiritus!«, smo si pa vsi mislili, to še ni starček, vladal bo še sv. cerkev mnogo let. In vse druge obrede opravil je s tako letančnostjo in gibčnostjo, da nikdo ne bi bil mislil, da je že videl 80 spomladij. Da bi jih še mnogo, mnogo doživel! — To so bile iskrene, vroče želje, ki so nam vsem polnile srca, ko smo z glasnimi »Evviva« pozdravljali Leona, vrnivšega se od konzistorija v svoje zasebno stanovanje.

Pozneje imel sem še večkrat sladko veselje in laskavo čast, biti pri Leonu XIII., klečati pred njim, mu poljubiti svetinjo na nogi, z njim govoriti, to so občutki, kojih rajsko radost vé ceniti le tisti, ki jih je že užival.

A posebno ene slovesnosti ni moči pozabiti. Bilo je leta 1891. dan sv. Mihaela. V Rimu so sklenili slovesnost tristoletnice sv. Alojzija. Iz vsega sveta so se napovedale procesije za oni dan v Rim. Največ je bilo Francozov. Da bi slovesnost povzdignil, od-

ločil se je Leon XIII. maševati v cerkvi sv. Petra pred vsemi romarji.

Zgodilo se je tako. Papeževa sv. maša v cerkvi sv. Petra — to je za Rimljane nekaj izvanrednega; kaj še le za nas, ki take svečanosti še nismo videli.

Ob takem dnevu je že na vse zgodaj šumenje in vrvenje pri Vatikanu, okoli cerkve sv. Petra. Komaj se ob zori četvera sprednja vrata odprejo, že planejo tisoči v cerkev, da bi si le zagotovili in izbrali kak pripraven prostorček. Proti osmim dospemo na trg Sv. Petra; 3 stotnije vojakov skrbijo za red, stražijo uhod; nikdo ne more v cerkev, ki nima ustopenice. Voz za vozom, v neštevilni vrsti, pripelje vernikov ogromno množico. A koliko jih še le pride peš!

Gremo v cerkev. Polna je že. Dobro, da smo si prostore že prej naročili; za nas so bili odmenjeni na desni, prav blizu baldahina, ki se dviguje nad grobom sv. Petra.

Cerkve je bliščala in žarela v svitu in krasoti, da kaj enacega še niso zlele moje oči. To je čudovito, to je nebeško lepo. In tolika množica ljudi! Gnječa je bila grozna, pritisk od vseh strani neznosen. In gnječa v cerkvi sv. Petra, to kaj pomeni! Pomisliti je le treba, da obsega cerkev 80.000 ljudi, in isti dan je bila do zadnjega kotička polna.

Le nekaj minut čakamo. Hipoma zado-

nijo fanfare. Vse se ozre proti kapeli Sv. R. Telesa, skozi njo pride Leon.

In res. Že ga vidimo nesti na visokem prestolu. »Evviva il Papa-Ré!« Živio papež-kralj! Ta klic je silovito zagromel, ko so množice zagledale Leona. In dokler niso prinesli papeža do konfesije (groba sv. Petra), donelo je po cerkvi, donelo, da se je treslo ogromno zidovje, s katerim je duhoviti Mihael Angelo proslavil sv. cerkev in svoje ime. — Vse utihne. Leon izstopi iz prestola. Gre k oltarju, se obleče za sv. mašo. Streže mu pet kardinalov, okrog oltarja je zbranih še 25 kardinalov in blizu 50 škofov. Kako lepo in velečastno je videti naslednike sv. apostolov v njih dražestnih oblekah!

Sv. maša se začne. Po cerkvi se razlegajo krepki glasovi odličnih pevcev sikstinske kapele; petje je angeljsko lepo.

Pride povzdigovanje. Skrivnostna tihota vlada po velikanskem svetišču. Bil je to nekako bajen, svet trenotek. Ravno med povzdigovanjem sinejo zlati solnčni žarki skozi kupolo v cerkev. Leona obdaja njih leskeča svetloba. V solnčnem svitu povzdigne sveto kri Onega, kojega tako slavno namestuje na zemlji.

To je bil čudapoln prizor. Verniki si brišejo solze — ta pogled jih je preveč ganil. Po cerkvi pa se čuje šumenje, kakor da bi